

TIẾP CẬN CỘNG ĐỒNG VÀ QUẢN LÝ DỰ ÁN PHÁT TRIỂN

SPERI_DES_
Giáo trình_2007

CÁC NỘI DUNG CHÍNH

1. Phát triển cộng đồng – Những khái niệm cơ bản
2. Quản lý chu trình dự án

PHÁT TRIỂN CỘNG ĐỒNG

Những khái niệm cơ bản

Khái niệm về cộng đồng

- Cộng đồng: Là một nhóm người (một tập thể) chung sống với nhau trên một vùng địa lý nhất định:
 - Có chung một đặc tính xã hội và sinh học nào đó
 - Cùng chia sẻ với nhau lợi ích vật chất, tinh thần nào đó
- (**Ghi chú**: Cộng đồng có thể không hoàn toàn đồng nhất mà bị phân hoá bởi quyền lực, dòng họ, trình độ học vấn, giới tính ...)

Khái niệm về phát triển

- Phát triển là sự thay đổi theo hướng tích cực, theo hướng tốt lên, làm hài lòng hơn và ổn định hơn.
 - Phát triển mang tính so sánh.
 - Phát triển mang tính thời gian.
 - Phát triển mang tính tốt lên, theo hướng tích cực.
- Phát triển bền vững: Là quá trình đáp ứng những nhu cầu về vật chất và tinh thần cho hiện tại nhưng không làm ảnh hưởng đến lợi ích của thế hệ tương lai.
 - Phát triển kinh tế.
 - Phát triển xã hội, duy trì bản sắc văn hoá.
 - Ổn định về môi trường.

Phát triển cộng đồng

- Phát triển cộng đồng: Là tiến trình thực hiện các hoạt động bằng sự nỗ lực của người dân, cùng với sự hỗ trợ của chính quyền địa phương và bên ngoài nhằm cải thiện điều kiện kinh tế, xã hội, văn hoá và môi trường của các cộng đồng – (JVC).
- Phát triển cộng đồng nhằm hướng tới 2 mục tiêu cơ bản:
 - Mục tiêu phát triển con người: Nâng cao năng lực cộng đồng để khắc phục các khó khăn, tìm ra các giải pháp.
 - Mục tiêu vật chất: Liên quan đến tăng trưởng về vật chất, kinh tế, xã hội nhằm cải thiện cuộc sống, xoá đói - giảm nghèo và nâng cao chất lượng cuộc sống.

Phát triển cộng đồng

- Chỉ số phát triển con người
 - Năng lực của các thành viên trong cộng đồng được nâng lên để có thể tự giải quyết các khó khăn của cộng đồng.
 - Người dân được huy động và tổ chức để có thể tự giải quyết các khó khăn của cộng đồng.
 - Tinh thần tập thể, tính cộng đồng được củng cố.
- Chỉ số phát triển kinh tế – xã hội:
 - Sản phẩm xã hội được tăng lên và đảm bảo sự công bằng trong phân phối lợi ích.
 - Phúc lợi xã hội và các dịch vụ được tăng cường nhằm cải thiện chất lượng cuộc sống của cộng đồng.
 - Cơ hội để các thành viên lựa chọn nghề, phát huy khả năng, thể mạnh, sở trường của họ.
 - Giảm cường độ lao động bằng việc áp dụng các tiến bộ KH - KT.

Câu hỏi cho các cán bộ TEW

- 1. Các hoạt động trong các dự án, chương trình của chúng ta đã/sẽ đạt được mức độ như thế nào trong các mục tiêu nêu trên?*
- 2. Chúng ta cần phải làm gì để đạt được những mục tiêu, kết quả như nêu trên?*

Tiến trình phát triển cộng đồng

1. Xác định vấn đề: Là tiến trình làm việc giữa cộng đồng và người ngoài nhằm:
 - Hiểu rõ những khó khăn mà cộng đồng đang gặp phải.
 - Xác định các nguyên nhân.
 - Đánh giá đúng các nguồn lực của cộng đồng để đề ra các giải pháp.

Thông thường được triển khai bằng các cuộc PRA

2. Tăng cường năng lực cộng đồng: Là quá trình tăng cường các nguồn lực (trí tuệ, vật chất, tính đoàn kết) của cộng đồng để họ có khả năng vượt qua các khó khăn.
3. Tự lực: Vừa là tiến trình, vừa là mục đích quan trọng trong PTCĐ. Cộng đồng có đủ các nguồn lực để tự phát triển.

Phát triển – người trong và ngoài cuộc

- Hãy tạm coi cộng đồng và cuộc sống của họ như một dòng sông đang chảy.
- Con sông đã chảy qua nhiều thế hệ và vẫn sẽ tiếp tục chảy – cộng đồng là “người trong cuộc”.
- Chúng ta – những người ở ngoài cộng đồng, bắt đầu bước vào con sông đó – Chúng ta sẽ làm gì?
 - Nếu chúng ta là “người ngoài cuộc áp đặt” - chúng ta sẽ làm cản trở dòng chảy của con sông.
 - Nếu chúng ta là “người ngoài cuộc dửng dưng” – Chúng ta không giúp cho con sông chảy nhanh hơn.
 - Nhưng nếu chúng ta biến mình thành “người trong cuộc”, cùng với những kiến thức và nguồn lực của mình – Sẽ giúp cho con sông chảy nhanh hơn.

Phân tích điểm mạnh, yếu của “người trong” – “người ngoài”

Cộng đồng	Cán bộ PTCD
<p><u>Điểm mạnh:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hiểu rõ hoàn cảnh, tình hình thực tế. • Có nhiều kinh nghiệm bản địa quý báu. • Có lịch sử, truyền thống, quan hệ cộng đồng. 	<p><u>Điểm mạnh:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Có cơ hội để tiếp cận với những kiến thức, phương pháp mới. • Có phương tiện làm việc.
<p><u>Điểm yếu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hạn chế về thông tin, thiếu cơ hội. • Có thể khó khăn về nguồn lực. • Có thể hạn chế về phương pháp, phương tiện làm việc. 	<p><u>Điểm yếu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Không hiểu rõ, đủ về cộng đồng. • Khó khăn trong quan hệ rộng rãi với địa phương. • Sự khác nhau về văn hoá, phong tục tập quán, ngôn ngữ, điều kiện sống. • Thường tự coi mình là “thầy”.

Các phương thức PTCD

Phương thức 1: Mệnh lệnh và áp đặt (top-down).

- Cách tiếp cận: Những người ngoài cuộc đến và đã đề ra các quyết định.
 - Họ đã quyết định những vấn đề gì và cách giải quyết chúng ra sao.
 - Họ đã thiết kế dự án, áp đặt các mục tiêu và các hoạt động dự án.
 - Họ cung cấp các đầu vào cần thiết – thuê người dân thực hiện, các cán bộ quản lý, kiểm tra và đánh giá các hoạt động và xem dự án có đạt được những mục tiêu mà họ đã đề ra hay không?
- Kết quả là:
 - Cộng đồng chỉ quan tâm đến lợi ích vật chất trước mắt mà dự án mang tới và sự quan tâm của họ sẽ lắng xuống theo thời gian.
 - Rất ít cộng đồng có thể tiếp tục duy trì các hoạt động sau khi dự án kết thúc – Tính bền vững của dự án không đạt được.

Các phương thức PTCĐ

Phương thức 2: Hỏi ý kiến.

- Cách tiếp cận: Những người ngoài vẫn còn đề ra phần lớn các quyết định, nhưng:
 - Đã hỏi người dân nhiều câu hỏi hơn.
 - Người dân đã bắt đầu được tham gia thảo luận phương pháp thực hiện các hoạt động của dự án.

- Kết quả là:
 - Các cán bộ dự án đã bắt đầu nhận thức được người dân có nhiều kiến thức, kinh nghiệm quý báu.
 - Người dân đã bắt đầu xác định được là tại sao dự án lại thực hiện hoạt động này mà không thực hiện hoạt động kia.

Phương thức 3: Phân quyền và tạo quyền.

- Phương pháp tiếp cận: Với sự hỗ trợ của các cán bộ từ bên ngoài, người dân tích cực đề ra các quyết định, các giải pháp.
 - Người dân tự xác định các vấn đề và giải pháp phát triển cộng đồng.
 - Người dân tự đề ra mục tiêu và kế hoạch hành động.
 - Cán bộ dự án vận dụng phương pháp tiếp cận có sự tham gia để hỗ trợ, kích thích, thúc đẩy tính sáng tạo của cộng đồng.

- Kết quả là:
 - Dự án đạt hiệu quả cao hơn.
 - Các hoạt động, kết quả được duy trì sau khi dự án kết thúc.

Câu hỏi cho các cán bộ TEW

Chúng ta đang sử dụng phương pháp phát triển cộng đồng nào trong các dự án/hoạt động của chúng ta tại các thôn bản ?

So sánh tiến trình của hai phương thức

Các hoạt động	Phương thức áp đặt	Phương thức cùng tham gia / tạo quyền
Xây dựng dự án	Từ cấp trên / cán bộ dự án	Từ cộng đồng / thôn / xã
Bước đi ban đầu	Thu thập số liệu thứ cấp, lập kế hoạch	Tác động vào tính sáng tạo của cộng đồng
Nguồn lực chính để thực hiện dự án	Cán bộ kỹ thuật Tài chính của dự án	Nguồn lực của địa phương cùng với sự hỗ trợ của dự án
Cách thức thực hiện dự án	Kiến thức lý thuyết của các cán bộ chuyên môn cấp trên.	Sự hiểu biết của người dân địa phương và những kiến thức phù hợp từ bên ngoài
Cách thức huấn luyện cán bộ	Giảng bài trong lớp, giáo trình chính quy, dài hạn	Tập huấn thức hành ngắn hạn, vừa học vừa làm.
Phương thức thực hiện	Nhanh, phạm vi rộng	Phạm vi nhỏ, tiến độ phụ thuộc theo từng điều kiện cụ thể

So sánh tiến trình của hai phương thức

Các hoạt động	Phương thức áp đặt	Phương thức cùng tham gia/tạo quyền
Nội dung các hoạt động	Chương trình đã được vạch sẵn, ấn định từ trên xuống	Phong phú, đa dạng tùy thuộc vào tiến độ và điều kiện thực tế
Trao đổi thông tin	Một chiều, bị rập khuôn	Kế hoạch từ dưới lên Thông tin hai chiều Nội dung thông tin rộng rãi
Quá trình đánh giá	Định kỳ và được định sẵn từ bên ngoài	Thường xuyên tự đánh giá giám sát
Những sai sót, hạn chế của dự án	Thường được bỏ qua, lờ đi	Luôn được phân tích, rút kinh nghiệm
Tác động của dự án	Tạo cho người dân tính phụ thuộc, ỷ lại Không bền vững	Tạo cho người dân tính tự tin, tự lực trong PTCD Tính bền vững cao

Câu hỏi cho các cán bộ TEW

- 1. Làm thế nào để biến mình từ những “người ngoài” thành những “người trong” của cộng đồng?*
- 2. Làm thế nào để khi chúng ta đi ra khỏi cộng đồng thì những kết quả của dự án vẫn tiếp tục được người dân duy trì?*

QUẢN LÝ CHU TRÌNH DỰ ÁN

Khái niệm về dự án

- Dự án: Là một tập hợp bao gồm nhiều hoạt động có liên quan đến nhau, nhằm:
 - Đạt được một hoặc một số các mục tiêu đề ra.
 - Thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định
 - Dựa trên những nguồn lực (tài chính, vật chất, nhân lực) được xác định.
- (Quyết định số: 64/2001 của TTg)
- (Ví dụ: Dự án xây dựng mạng lưới thuốc nam tại huyện Si Ma Cai).

Khái niệm về chương trình

- Chương trình: là một tập hợp các dự án liên quan đến nhau:
 - Nhằm phát triển kinh tế – xã hội một cách tổng thể
 - Liên quan đến nhiều ngành kinh tế kỹ thuật
 - Có thể nằm trên nhiều vùng lãnh thổ
 - Được thực hiện thông qua phương pháp tiếp cận liên ngành
 - Thời hạn thực hiện tương đối dài
 - Thực hiện theo nhiều phương thức khác nhau(Quyết định số: 64/2001 của TTg)
(hoạt động của NIRD giai đoạn 2005-2008 là 1 chương trình)

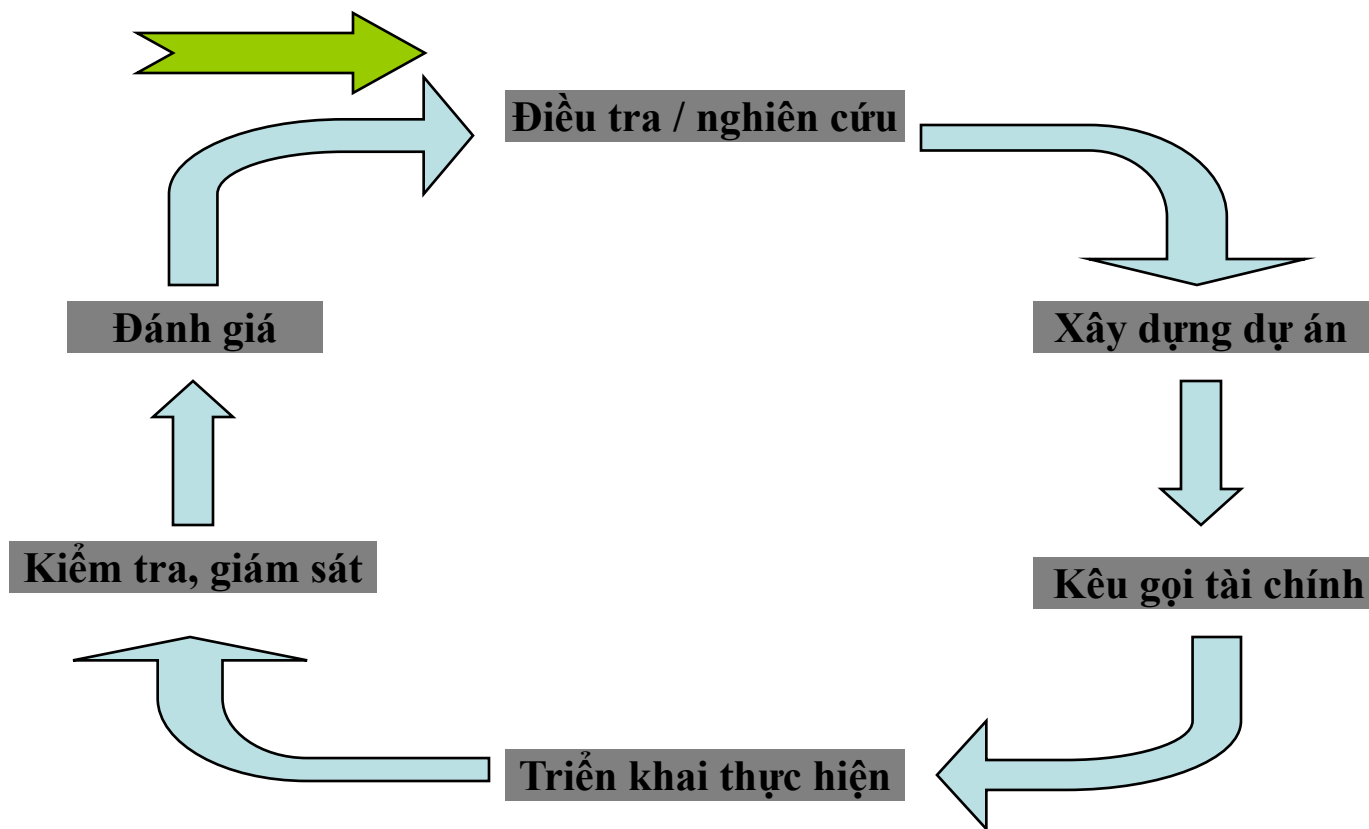
Dự án phát triển cộng đồng

- Dự án phát triển cộng đồng là tập hợp các hoạt động có tổ chức, được thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định nhằm giải quyết một hoặc nhiều khó khăn cho sự phát triển của cộng đồng.
 - Dự án phát triển cộng đồng nhằm góp phần cải thiện cuộc sống vật chất và tinh thần của cộng đồng.
 - Các hoạt động của dự án phải được xuất phát từ những khó khăn, nhu cầu của cộng đồng.
 - Các hoạt động của dự án phải được quản lý, thực hiện và duy trì bởi cộng đồng.

Quản lý chu trình dự án

- Chu trình dự án: Là một vòng tròn khép kín mà trong đó các hoạt động được thực hiện theo tuần tự logic nhằm đạt được các mục tiêu mà dự án đề ra.
- Sáu bước của chu trình dự án:
 - Điều tra dự án: Chúng ta đang ở đâu? – Phân tích thực trạng của cộng đồng, xác định các nguồn lực.
 - Xây dựng dự án cụ thể: Mục tiêu, chiến lược, kế hoạch hành động, kế hoạch tài chính, kiểm tra, và đánh giá.
 - Kêu gọi hỗ trợ tài chính cho dự án.
 - Thực hiện dự án: Triển khai dự án theo kế hoạch,
 - Kiểm tra và báo cáo: Các hoạt động dự án có đi đúng tiến độ hay không? Có đạt được các kết quả đề ra hay không? Những vấn đề mới phát sinh.
 - Đánh giá dự án: Dự án có đạt được mục tiêu đề ra hay không? Những nhu cầu, vấn đề mới nảy sinh.

Chu trình dự án

Tài liệu tham khảo

- JVC
- Quyết định số: 64/2001 của TTg